

MURASZOMBAT ÉS VIDÉKE

Gazdasági és társadalmi hetilap.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési ár:
Egész évre 3 frt. Félévre 1 frt 50 kr. — A gazd. főkegylet tagjainak: egész évre 2 frt, félévre 1 frt.
Egyes szám ára 10 kr.
Előzetési pénz és reklamátiók a kiadóhivatalhoz befizendők.

Szerkesztő és kiadó:
A muraszombati gazd. főkegylet.
A szerkesztésért felelős:
HORVÁTH GYÖRGY.

Kéziratok, levelek s egyéb szerkesztőségi közlemények a szerkesztőséghez küldendők.
Hirdetési díj: 1 hasábol posztos egyszerű hirdetésnél 10 kr többszöri hirdetésnél sorunkint 6 kr. Bélyegdíj 30 kr.
Nyitláré petitsora 25 kr.

Üdv a világ legnagyobb uralkodójának.

A pogány világ óriási birodalmi között egyik leghatalmasabb volt azon birodalom, melynek fővárosa Róma volt. Még most is bámulva szemléljük az egykori nagyságának szerte heverő romjait s évezredek után is érezzük a romok között a már elenyészett hatalom varázserejét.

Az isteni gondviselés kifürkészhetlenül csodálatos intézkedései ugy hozták magokkal, hogy az ókor nagy világbirodalmának fővárosa az újkorban a legnagyobb szellemi világbirodalomnak lön székhelyévé. Mig az ókorban a legyőzött nemzetek rabláncokkal terhelten vonszoltattak Rómába, hogy a győztes hadseregek diadalmeneteit emeljék: az új korban az általános szeretet kötelékeivel egyesítve sietnek a keresztény nemzetek a legnagyobb szellemi vezér, a pápa ünneplésére.

Ez év a katolikus világ jubiláris éve s a mai nap a katolikus szívek egyik ritka örömnapja. Ma üli XIII. Leo Ó Szentesnek püspökké szenteltetésének ötvenedik évfordulóját. Ritka esemény az ember életében az ötven éves jubileum, még ritkább ez oly állásokban, melyekre az emberek csak késő korukban szoktak emelkedni. Ezen szempontból XIII. Leo jubileuma oly

ritka esemény, hogy két évezrednek harmadfélszáz papája közül csak alig egy párnak jutott osztályrészül.

De a katolikus lélek nem ezen szempontból ünnepel ma. A katolicizmus e jubileuma alkalmával az alattvaló hódolat, a gyermeki ragaszkodás és szeretet általános ünnepét üli, melyre a jubileum csak alkalmul szolgál.

A katolikus egyháznak lényege az egység, olyan egység, mely az egész világ népeit, minden idők embereit egy nagy családba foglalja össze. Ezen nagy családnak láthatlan feje Krisztus és ennek e földön helyettese a mindenkor pápa. Innét van, hogy a katolikus érületnek megkülönböztető jellege a népeknél, mint egyes embereknél azon ragaszkodás, melyvel a pápa iránt viseltetnek. Minél bensőbb, minél szilárdabb, minél hatásosabb e ragaszkodás, annál erősebb a kath. érület és öntudat. Ugy az egyesek, mint népek kath. érületét egész biztosra lehet megítélni azon érületük után, melyvel a pápa iránt viseltetnek.

Épen azért a mai nap az egész katolikus világnak nagy örömnépe.

Volt alkalmunk öt év előtt egy kisebb jubiláris ünnepen részt venni Rómában, amidőn ugyanezen pápa papságának ülte ötven éves jubileumát. Soha nem éreztük úgy a katoliciz-

mus világra szóló erejét, mint akkor ottan. Valami, soha le nem írható érzés fogta el egész lelkiünket, midőn láttuk, mint sietett a föld kerekiségének minden zugából az emberiség nemzeteinek nagy sokasága Krisztus helytartójának üdvözlésére. Ott láttuk egymás mellett édes hazánk egy nagy főpapját, egy világhírű tudóst és egy szerény földművest; amott egy a legsötétebb Afrikából jött szercecsent s mellette egy angol királyi herceget; emitt egy kínai katolikus, mellette egy amerikai nábobot; itt egy párizsi világlit, amott egy keleti főurat nemzeti öltönyének igéző pompájában; itt egy szerény magyar papot, amott egy ausztráliai püspököt. És mindnyájan egy voltunk, mint egy nagy családunk régen ismert gyermekei, kiknek minden érzelmek találkoztak a családja szerető szívében. Leborulva fogadtuk mindnyájan az atyai áldást, mit reszketeg kézzel adott ránk a világ főpapja, a katolikusok egyetemének feje.

Ma ugyanaz történik Rómában, csak hogy sokkal nagyobb mértékben. Azok az áldó kezek kitárulnak a föld egész kerekiségére s a katolikus népek összesége meghajtja fejét az áldástosztó pápa trónja előtt.

Sok, nagyon sok történt a pápa ellen, ami fáj a kath. szíveknek, de sokkal

KARCOLATOK A FARSANG VÉGÉN.

— Milyen az idő kiün? — kérdi az öreg ur szobalányát.
— Hűdég, ködös.

— No akkor még fokszem, ne zavarjatok. — É, a néma esendben számít, végig család a lefolyt 5 hétmen gondolatában:

„Két lányom van és pedig eladó, vásárra vittem őket a bába anyjostul háromszor, feláldoztam három éjmet, — háromszor elrontottam gyomromat, háromszor összeropkálkodom velök, háromszor kibóbtam száz ötven forint, az summa summarum négyszáz ötven forint s mit vettem e drága pénzen? a gondot, hogy mikor és miképp adok túl az én két drága portékámon!

Hej hogy fűtenek alattam, négyszáz ötven forint a sarban, négyszáz ötven forintalkönyebb vagyok, szegényebb lettem! Oh te családapák réme, te örökké megifjodó Karneval!
És az öreg ur nagyot fordul ágyában, leszáll a tövispárnáról, szájába kapja öblös pipáját, három napon át nem eszikarnak ki belőle egy árva hangot.

„Édes anyám, az az Emil nagyszertien tánczol. — Elhiszem. lányom.
* A fiatal urak közt én a legsötéteket tartom.
* Ninec. ellenvetésem elleve.

„Oh édes anyám, mikor ezt a párját ritkító esekort adta, megszorította kezemet, szemembe nézett azokkal a dőlejes kis szemekkel, ah soha, sohasem feledem el.“

— Kár, édes lányom, annyira érzelgősi.
— Nem anyám, nem érzelgős ez, régóta kiváló figyellemmel kísér, megfogta kezemet s csak ennyit szólt: „Nagysád, az az ember vagyok én, kinnek mi a szívében, az lobog a száján, az én szívemben pedig csak a kedgyed képe élt régóta, ezt őrzöm féltékenyen, ez volt titkom, most titkom részesevé teszem, én kedgyed imádóm.“

— S épen ekkor esalt meg léged; tegnapelőtt este kérészt meg... Jaukát — szólt részvételjesen az anya.

A kis lányka szívet nyíl sebze meg, lelkét veszte oda rogyott a pamlagra, megeredt szemének harmatja...

Oh keserű bálé emlékek! ...

„Mélyen tisztelt Nagysád! Alattam a Vezuv dühörög, fejbenem a pokol kinja, szímbenem dagadó édes áramlat rohan ide s tova, mióta boldog voltam Nagysáddal a csárdást táncolni; a légi könyűség, az a szikrázó kedély, az a leirhatlan moszgekony elevenség mind-mind elbűvölték egész valótam! — szavaiban egész új világ, hangjában mennyel viázás, egészenb angyal kégyed!
En büszke vagyok ezen emlékekre, ezen felidhetetlen pillanatokra; és önző lettem, féltem, irigylem drága Nagysádat az egész világtól; oh mit nem adok, ha o nem földi Kincsét magamé-
nek mondhatom! Ényém lehetne a ragyogó nap,

a esendesen aszurránó ezüst hold, és a rezgő fényes csillaglábor; oh mi törpe mindoz az én Egyetlenem mellett?

Emma Nagysád! Nekem titott az óra! A szív hangján, az örök szerelem szent fogalma nevében könyörgök, esedezem, ne dobjá el e levélkét, áldomják át róla egy éjnt át, s aztán fogadjá szerelmenet örök zálogul; — engedje, hogy rabja legyen; adja kezét s vele szívt, hogy oltár előtt mondhasson el: szeretem —, holtomiglan holtáig.“

Jenő.
Öt hét múlva Emma és Jenő már a mezesheteket tölték mosolygva, csónagra a páratlanul szép Balaton partján. Kis csónakban eztek a magyar tenger olykor-olykor rakoncátlan vizében, körülöttük barátságosan, bizalmasan enyolegve ficzkándoztak a morzsákra leső halak; a felhőtlen égen tündért fényben ragyogott a nap, a esendés tavon a természetalkotta pompás kilátás a gyönyörű zalai hegysérek alkotta Amor úti diadalnak hátterét. — Kedves, elragadó volt a kilátás!

A sajka vigan táncolt... majd az ezerező pihent... Két szemüper egymásra mosolygva a kedves multon merengett... Oh kedves bálé emlékek!

„Ejnye a patvar vigye! Ezt magam se hittem! Lakásom fizetetlen, ép ezért háziuramat kerülöm. A mosonó számláját — perze — már kétszer vezettem el, s ime újra kezem közt van. A szabadon hűgésesen újv után mind-mind raggel tiszteletét teszi, kíván nekem alapos jó egészségget, meg is köszönöm — perze — és rádásul

több a történetek közül olyan, ami felemeli a kath. hívőket. Minél hevesebb a támadás, annál dicsőbb a katolicizmus fénye, mert a katolikus egyház e földön harcoló egyház. Nincs a fegyvernek olyan neme, mit a kath. egyház ellen fel nem emelték volna. de nincs is támadás mely ne vérdzött volna az egyház győzelmével. Igaz, hogy a harc néha évszázadokra terjedett, de az egyház életében, mivel örök időkre van alapítva, ez oly kis idő, mint az ember életében pár nap. És ez ad a katolikus egyháznak bizalmat és erőt. Az a tudat, hogy előbb vagy utóbb, de biztosan győzni fog, lelkesítette a katolikusokat a pogány kor véres napjaiban épen úgy, mint lelkesíti ma vagy a béke legragyogóbb idejében.

De a mai napon nem csak a kath. hívők ünneplik egyházuik szeretetét, hanem a művelt világhoz ünnepli fejtelet korunk legbölcsebb uralkodói és azon gondviselői legnagyobbat emberet, aki a szellemi és anyagi források és bizonytalan sötétségben bölcseségének hatalma erejével világságot terjeszt a megvetett emberi elmék utjaira. Egész világ vállalkozás nélkül elismeri, hogy XIII. Leo a mai kor legnagyobb bölseje, akinek biztonságosan lehet fordulni a legbonyolultabb ügyekben s aki messzeleltó lelekkel iparkodik a társadalmi legnagyobb kérdések megoldásáért az emberiség közjára valóslósi Korunk legnagyobb emberei vetkednek teszik le XIII. Leo trónjának szalmához tiszteltel ajándékait. A legnagyobb protestáns uralkodók Viktoria angol királynő II. Vilmos német császár, a török császár, az orosz császár, a francia köztársaság, az amerikai nagy szabad államok mind külön díszkövetések által üdvözlik e jubileum alkalmával Rómában a pápát. A kath. uralkodók pedig kath. alattvalóik közös örömeiben teszik egyházuk fejeinél hódolatukat.

Melto hogy e nap tehát a mi ünneplünk is legyen, hiszen a nagy embereket ünneplünk mindig felemelő és nemes az itélő elnére és az érző szivre egyaránt. Vajha Isten sok olyan nagy embert adna a világnak, milyen XIII. Leo. A valódi humanizmus e legtisztább apostola!

PP.

Vasvármegye a magyarosítás terén.

I.

Nem egyszer halljuk, hogy Vasvármegye hazánk egyik legintelligensebb vármegyéje. Erre azt hiszem joggal számot is tarthatunk nemcsak azért, mert nálunk valóban nagy az intelligens elem, de méginkább azért, hogy vármegyénkben a hazafias közszellemnek, a közérdek szolgálatának, a haladás iránt való érzéknek oly mérvet találjuk, melynek következtében nyugodt önértéssel mutathatunk vármegyénk jelesre, közintézményeinkre, — magasfokú gazdasági- és közkelekedési állapotainkra s magyar-nemzeti irányú kulturális törekvéseinkre.

Elvitatlanul igazság, hogy a szorosabb értelemben vett kulturális élet képezi a közélet legfontosabb nyitváulását. Ugyanezért tekintünk el ezuttal egyebektől s foglalkozunk kizárólag vármegyénk magyar nemzeti népvételeivel mint kulturális tevékenységünk,

haladásunk egyik elsőrangú tényezőjével. Közmegegyződés ugyanis nálunk, hogy a magyarosítás terén nagyban haladunk. Sem okom nincs rá, sem czélem nem lehet, hogy e megegyződés helyességét tagadjam; de mindenki be fogja látni, hogy fontos és szükséges dolog szűkebb hazánk, — Vasvármegye magyarosodási viszonyainak megismerkedni, — ez ügyet kellő világtításba helyezni. Kétszeres fontosságú ez ma, mikor hazánkban mindenféle lázas kézzel dolgozik a nemzetiségi igazgatás a magyar ellen.

Jöjjünk tehát a magyarosítás kérdésével teljesen tisztába, hogy elhez képest jövő tevékenységünk helyes alapokra fektethessük. Erre való tekintettel ismerkedjünk meg némely vármegyénk nemzetiségi viszonyainak, a magyarosodás jelen állásával, továbbá a vármegye törvényhatóságának, az egyházaknak az iskolához való viszonyával s a népiszkola érdekében kifejtett tevékenységükkel, végül a tanítókkal s azok hazafias munkálkodásával.

A legutóbbi népszámlálás adatai szerint Vasvármegyében összesen 390,371 ember él. Nemzetiségek szerint e szám következőleg oszlik meg: magyar 197,400, német 125,500, vend 47,000, horvát 18,200, egyéb 2200 kerek számokban.

Nemzetiségi járásainkban pedig a következő arányokat találjuk: Köszegi járásban magyar 6343 német 14,156, horvát 4260; felső őr járásban magyar 5785, német 37,762, horvát 1056; németújvári járásban magyar 581, német 26,021, horvát 7632. Körmentdi járásban magyar 25,918, német 2392, horvát 1141. Szent Gotthárdi járásban magyar 12,543, német 31,267, vend 9,016. Muraszombati járásban magyar 4200, német 2627, vend 37,994. A többi járás tisztá magyar.

Mind ezekből világos, hogy Vasvármegyének nemesak földrajzi tekintetből, de nemzetiségi viszonyainál fogva is fontos s megszervehető kulturális missiója van. Mi sem lehet természetesebb, mint ama törekvésünk, hogy ez idegen ajku polgártársainkat ne csak érzelemben, de nyelvben is magyarrá tegyük. Ha a jelen állapotokat a 10 év előttről egybevetjük, úgy azonnal észrevehetjük, hogy a magyar elem már faji erejénél fogva is lassan bár, de mindegyre tért foglal. A magyar fajnak eme gyarapodási képessége kétségkívül nemzeti létünknek is egyik biztosítéka, de ezuttal célnak csak az lehessen, hogy kimutassuk mily mértékben terjed a magyar szó nemzetiségeink között, mert csak így alapon mérlegelhetjük iskolánk s egyéb kulturális tevékenységünk hatását.

igazán egy-két jelentőségelt, reménytelő pillantást, de a már eleve „blind”-re tett 20 ezer forintot parhizet más vadászta el előlem. Hej pedig beh sokáig állottam lesben és vártam puska végre a nemes vadat.

Híába minden, buktam... Monjünk Mészesshez, beleszerettem én az ő habos, udonat új bankóiba! A vadászati tervek pedig a jövő farsangig halál pihenjenek! Majd hozok én a házhoz asszonyt, no és — persze — púnt az asszony a házhoz és lesz ám még „Hejs-huja-hopp!” De addig is éljen ám az arany szabadság és... vszeszen a papucskormány! Ugy-e bár Karneval komdú?

Jaj, csak ezt a jövendőbelim meg ne tudja!

* * *

Lecsavarva félig a lámpa, az ottománi nyugtőzökdi Elvira. Kezét feje fölé kulcsolva pihen, álmodozik arról a multból, a melyhez oly sok remény fűz, a melyből ismerősei is oly sokat jósoltak, vártak.

És ő Elvira maradt, ma is csak az!

Az asztalon hever kinyitva az emléknapló, mit Elvira valamikor hűségesen vezetett. Pillantunk belé, be-ljűk fel a multak fátját! — Ima olvassuk:

„Márcz 2... Ez mégis borzasztó, ez türelhetlen, vége már mindennek! Volt hitem, bizalmam; ő volt reményem borgonyá, ő volt életemnek szerete éltető napja, — de már mindennek vége!

Ott ültem a bálai hölgyesség közt és akkora nem akará... árultam... oh... oh... Láttam

A fentebbi számok az anyanyelv szerint való osztályozás adatai, melyekben tehát nem foglaltatnak azok, kik idegen anyanyelvök mellett a magyart is beszélik.

Vasvármegyében az idegen ajkuak közül 1880-ban 17,951 s 1890-ben pedig 24,106 beszélt magyarul is.

Hogy e szám járások szerint miként oszlik meg, erre meg adataim csak a muraszombati járást illetőleg vannak, mely szerint e járásban 1880-ban 3518, s 1890-ben pedig 5896 beszélt a magyar nyelvet is. E szerint vármegyénkben a magyarul is beszélő gyarapodásának átlaga 34%, a muraszombati járásban pedig 67%. Miből önként folyik, hogy vármegyénk vend vidéke, a muraszombati járás az, hol a magyar szó legnagyobb mértékben terjed, hol a népiszkolák magyarosító törekvése a legszebb jövőt ígéri.

Első pillanatra vármegyénk magyarosodása nagyon is kedvező színben látszik, de csak látszik, mert tényleg úgy áll a dolog, hogy eddigi haladásunkkal meglegedve nem lehetünk. Ha ugyanis egy kicsit számitani kezdünk, úgy minden kétséget kizárólag megegyződhetünk, hogy ez idő szerinti haladásunk mellett ahhoz, miszerint minden idegen ajku polgártársunk elsajátítsa a magyar beszédet, még akkor is legalább 70—80 év kellene, ha feltételek, hogy ezen idő alatt a népesség nem változék. (Folyt. köv.)

Hírek és különfélek.

— **Pásztorlevél.** Hidassy Kornél megyés püspök, a polgári házasság ellen irányított pásztorlevelet intézett egyházmegyéje lelkészekd páspáhához, mely ma az összes megyei román kate. templomokban fel fog olvasatni.

— **A muraszombati dal- és zene-egylet** f. é. február hó 26-án d. n. 2 órákor az evang. iskola helyiségében rendezte elő közzgyűlést tart, miről az egyeleti tagok tisztelttel értesítettek.

Elnök.

— **Megjegyzés.** Vármegyénknek m. hétéfő tartott közérvényhatósági bizottsági közzgyűlése tübbek között a pozsony-szombathelyi h. é. vasúti törzsrésvények helyett beküldött danántul h. é. vasúti törzsrésvények felett is döntött. A közzgyűlés utasította a vármegye alispánját, hogy a részvény-aláírás érvényesítése és a befizetett 60 ezer forint visszakövetése iránt a Localbahn Actiengesellschaft müncheni cég ellen tegye meg a törvényes lépéseket.

— **Hálatózas.** Árvai Bernát jónövű muraszombati kereskedő nejét sz. Str. n. Franziskák folyó hó 15-én d. e. 10 óra tájban az utczán hirtelen agyszélhűdés érte s még aznap est 9 órákor (58 éves korában és boldog házasságának 38. évében) kiszivedett. Temetés 17-én az egész vidék nagy részvétel mellett. Mindenki sietett az áldást tisztelt és becsült nő iránt a kegyelet általán leróni. Nagy vesztésig a megboldogult a szegényeknek is, kiknek tevékenységéből nélkül nagy jótétele volt. A részvétel számtalan kosztu is tanulkodott, névszerint küldték kosztu

öt, látott 5! Arczom égett, szemcimblő a szerető szí sugarai lövették bele... O... 5... ott hagyott... — elment kártyán... A kocka eldőlt... Eljűtszátok szerelmét!... Oh ti kártyázó kompaniák!

Megkondult a toronyban a tizenkét óra... Karneval herceg aludni ment a jövő évi farsangig, hogy kipihenje uralkodói tiszteivel járó faradalmát.

Az idén biz alig uralkodott s máris annyi emleket hagyott maga után! Itt félben maradt a szerelmi háló, amott a szálatok összekuszáltak a sors, irig emberek s még főképen a gonosz nyelvek.

De Karneval ur igazi phoenix, hamaiból kikél, folytatja félben hagyott munkáját, elfoglalva trónját, elfogadja tiszteletének hódolatát, megvizsgáltja a két lényos ügy urat többé nem dob ki egy télen — minima calculo — 450 forint a bála, legfőkében his unokáit örvendésti meg.

Melanie-nek szivére — a gonosz Emil helyett — doktor hozza a háziorvoságot.

Az agglégényjelölt is megtalálta élete párját sokat elengedve a 20,000 forintból: de rá is jött ám arra: „Munka és szeretet a valódi boldogság sarkköve.”

A mi Elviránk — sajnos — jövőre is csak marad Elvira nagysám. Tudományoknak hitte magát, pedig csak tudalékos volt.

Mig Karneval phoenix hamaiból kikél, te vigalmat hajhászó világig is emlékezzél meg arról: „Porból létell, porrá válsz.”

TÖRÖK, ERNŐ.

